

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/65/2018
Identifikačné číslo spisu: 4411212709
Dátum vydania rozhodnutia: 10.12.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Lubor Šebo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:4411212709.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ H. R., bytom J., P. XX/XX, 2/ C. R., bytom J., P. XX/XX, obe zastúpené JUDr. Vlastou Suchánovou, advokátkou so sídlom ul. Podzámska č. 32, 940 01 Nové Zámky, proti žalovaným: 1/ Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., so sídlom Dostojevského rad 4, 815 74 Bratislava, IČO: 00 151 700, 2/ INCAR, s.r.o., so sídlom Vinárska 14, 951 41 Lužianky, IČO: 36 534 391, zastúpenej obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Ladislav Barát, s.r.o., so sídlom Školská 3, 949 01 Nitra, IČO: 36 868 639, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ladislav Barát, o náhradu nemajetkovej ujmy a zaplataenie pozostalostnej úrazovej renty, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 13 C 175/2011, o dovolaní žalovaného 1/ proti medzitýmnmu rozsudku Krajského súdu v Nitre z 20. septembra 2017 sp. zn. 25 Co 601/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobkyne 1/ a 2/ nemajú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) medzitýmnm rozsudkom z 3. júna 2016 č. k. 13 C 175/2011-389 určil, že nárok žalobkýň 1/ a 2/ na náhradu nemajetkovej ujmy a zaplataenie pozostalostnej úrazovej renty je čo do jeho základu voči žalovaným 1/, 2/ a 3/ dôvodný. Žalobkyne 1/ a 2/ sa žalobou domáhali náhrady nemajetkovej ujmy a zaplataenia pozostalostnej úrazovej renty z dôvodu, že pri dopravnej nehode 8. januára 2010, za spôsobenie ktorej bol uznaný vinným bývalý žalovaný 2/, došlo k usmrteniu manžela a otca žalobkýň 1/ a 2/, pričom v uvedenom čase bola vlastníkom riadeného motorového vozidla žalovaná 3/ (teraz žalovaná 2/) a poistené povinným poistením pre zodpovednosť za škodu spôsobenú jeho prevádzkou u žalovanej 1/. Žalovaní 1/ - 3/ namietali svoju pasívnu legitímáciu a nárok žalobkýň neuznali čo do základu a ani výšky. Medzitýmnm rozsudkom z 10. februára 2014 č.k. 13 C 175/2011-257 súd prvej inštancie pokiaľ ide o základ nároku žalobkýň 1/ a 2/ rozhodol tak, že nárok čo do základu považuje za dôvodný voči žalovaným 1/ a 2/, nie však voči žalovanému 3/. Po zrušení tohto rozsudku Krajským súdom v Nitre dospel súd prej inštancie k záveru,

že pokiaľ ide o nárok žalobkýň 1/ a 2/ voči žalovanej 1/, má za to, že z vykonaného má za preukázané, že základ tohto nároku je daný, pretože vo vzťahu k pozostalostnej úrazovej rente táto žalovaná 1/ svoju zodpovednosť vyplývajúcu jej z § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Zb. v spojení s § 448 Občianskeho zákonníka nepopierala a uznávala. Iná situácia by bola v prípade náhrady nemajetkovej ujmy žalobkýň 1/ a 2/, kde žalovaná 1/ svoju zodpovednosť a tým aj nárok žalobkýň 1/ a 2/ neuznávala. Súd prvej inštancie má za to, že v zmysle rozhodnutia Súdneho dvora (druhej komory) za súčasného stavu právneho poriadku Únie sú členské štáty oprávnené v rámci svojich režimov zodpovednosti za škodu upraviť najmä škody spôsobené motorovými vozidlami, ktoré sa musia nahradiť, rozsah ich náhrady a osoby, ktoré majú na ich náhradu nárok, preto čl. 3 ods. 1 smernice 76/166/EHS a čl. 3 smernice 90/232/EHS je nutné vykladať tak, že povinné zmluvné poistenie zo zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej (ktorá podmienka je naplnená). Smernice podľa súdu prvej inštancie dávajú výklad o tom, že povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy, a preto právo umožňuje žalobkyniam 1/ a 2/ požadovať náhradu nemajetkovej ujmy a túto likvidovať z povinného zmluvného poistenia, pretože právna úprava tomu brániaca by odporovala právu Európskej únie.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 1/ rozsudkom z 27. apríla 2016 sp. zn. 6 Co 609/2015 rozsudok súdu prvej inštancie s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správny potvrdil stotožňujúc sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie. Odvolací súd v súvislosti s odvolacími dôvodmi doplnil, že po rozsudku Súdneho dvora vo veci P. C-22/12 by nemali byť pochybnosti o tom, že ak vnútroštátne právo priznáva právo na náhradu nemajetkovej ujmy pri usmrtení osoby prevádzkou motorového vozidla, tak štát musí zabezpečiť právnu úpravu o poistnom krytí takejto ujmy. Ak by bolo pravdou, že poisťovňa nemá zákonnú povinnosť kryť náhradu nemajetkovej ujmy, potom si Slovenská republika svoju transpozičnú povinnosť nesplnila. Odvolací súd považoval za dôležité, že § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. upravuje škodu na zdraví vo všetkých jej zložkách, t. j. majetkovej i nemajetkovej. Zároveň poukázal na rozsudok C-22/12 vo veci P., v zmysle ktorého čl. 3 ods. 1 smernice 2009/103/ES sa má vykladať tak, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Súdny dvor EÚ navyše dodal, že na veci nič nemení ani zaradenie § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka do inej časti než úpravy náhrady škody. Uvedeným rozsudkom je prekonaný aj skorší názor Najvyššieho súdu SR v konaní sp. zn. 4 Cdo 168/2009. Argumenty žalovaného o systematickej odlišnosti nároku na náhradu škody a náhrady nemajetkovej ujmy sú vyvrátené závermi Súdneho dvora EÚ v ods. 57 a 58 uvedeného rozsudku. V citovaných odsekoch Súdny dvor konštatuje, že bez ohľadu na systematické zaradenie určitého ustanovenia v národnom právnom predpise, ak toto ustanovenie upravuje občianskoprávnu zodpovednosť vznikajúcu v prípade dopravnej nehody, má sa takéto ustanovenie považovať za „opatrenie určujúce rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia“ a pod tento pojem sa musí zaradiť aj § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka upravujúci tento nárok. Ďalej uviedol, že vnútroštátne súdy musia vnútroštátne právo vykladať v čo najväčšej možnej miere v zmysle znenia a účelu smernice, aby bol dosiahnutý výsledok, ku ktorému smernica smeruje. Pre súdy Slovenskej republiky tak vyplýva povinnosť, aby pri výklade ustanovení zákona č. 381/2001 Z.z. v čo najväčšej miere vzali do úvahy znenie a účel tých ustanovení smernice, na ktorých implementáciu bolo toto ustanovenie do nášho právneho poriadku zavedené. Na porovnanie k výkladu škoda odvolací súd dal do pozornosti rozsudok Súdneho dvora v inej právnej veci C-63/09: Pojem „ujma“ tvoriaci podklad článku 22 ods. 2 Dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu, uzavretý v Montreale 28.5.1999, ktorý stanovuje obmedzenie zodpovednosti leteckého dopravcu za ujmu spôsobenú najmä stratou batožiny, sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa tak majetkovú, ako aj nemajetkovú škodu. Vzhľadom na uvedené uzavrel, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. treba vyložiť tak, že poistenie zodpovednosti kryje aj nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a pozostalí môžu tieto nároky v zmysle § 15 ods. 1 uplatniť priamo proti poisťovateľovi.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 1/ dovolanie. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté

rozhodnutie odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie zmenil tak, že nárok žalobkýň 1/ a 2/ na zaplatenie nemajetkovej ujmy voči žalovanej 1/ nie je daný. Poukázala na § 421 ods. 1 písm. c/ Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. účinného od 1. júla 2016 (ďalej len „CSP“) a uviedla, že podmienka prípustnosti dovolania bola splnená tým, že rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu sa odchyľili od právneho názoru vysloveného v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 168/2009 z 20. apríla 2011 a najmä od rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z 31. marca 2016. Nesprávne právne posúdenie podľa žalovanej 1/ spočívalo v skutočnostiach: a/ nesprávne právne posúdenie otázky, či je nemajetková ujma krytá zákonom č. 381/2001 Z.z., b/ nesprávna aplikácia eurokonformného výkladu vnútroštátneho predpisu ohľadom rozsahu poistného krytia, spočívajúci v nezohľadnení pravidla zákazu výkladu contra legem. Poukázala na rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý sa odklonil od výkladu rozsahu poistného krytia vyplývajúceho z § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z., ako i rozhodnutia sp. zn. 4 Cdo 168/2009, v ktorom sa uvádza, že pokiaľ zákon č. 381/2001 Z.z. pojem škoda nevymedzuje osobitným spôsobom a nemá ani špeciálne ustanovenie, čo sa odškodňuje, niet dôvodu takto vymedzenú škodu v Občianskom zákonníku nestotožniť so škodou vyjadrenou v § 4 ods. 2 písm. a/ citovaného zákona. Chráneným predmetom, za poškodenie ktorého má poisťovateľ plniť za poisteného poškodenému, ak v zmluve nie je uvedené inak, nie je teda zásah do súkromia, ktorého súčasťou je aj rodinný život. Ďalej žalovaná 1/ dala do pozornosti rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 301/2012, v ktorom bolo uvedené, že „Súdny dvor EÚ v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode alebo nie. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Súdny dvor iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou právnou úpravou vyzerat'. Z § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. vyplýva, že toto poistenie nepokrýva uvedený druh nemajetkovej ujmy, ale kryje iba škodu na zdraví, ktorú odlišuje od nárokov spôsobených zásahom do osobnostných práv podľa Občianskeho zákonníka.“ Poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016, kde najvyšší súd posúdil túto otázku na rozdiel od predchádzajúcich senátov najvyššieho súdu odlišne, keď vychádzal z toho právneho názoru, že nemajetková ujma pozostalých po obetiach dopravných nehôd je krytá povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel podľa zákona č. 381/2001 Z.z. a to na základe eurokonformného výkladu pojmu škoda, keď extenzívny výklad pojmu škoda zahŕňa aj nemajetkovú ujmu. Žalovaná 1/ zastáva názor, že priamy účinok smerníc Európskej únie na úpravu povinného zmluvného poistenia vo vzťahu k účastníkom sporu je vylúčený. Eurokonformný výklad v zmysle rozsudku Európskeho súdneho dvora smerujúci k zahrnutiu náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých do povinného zmluvného poistenia by podľa žalovanej 1/ odporoval princípom právnej istoty, pričom by zároveň aj retroaktívne zasahoval do existujúcich vzťahov povinného zmluvného poistenia, čo by odporovalo princípom právneho štátu garantovaným v čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Takáto eurokonformná interpretácia by odporovala vnútroštátnej právnej úprave, princípom právnej istoty, zákazu retroaktivity, pričom by tiež poškodzovala poisťovne ako subjekty súkromného práva.

4. K dovolaniu žalovanej 1/ sa vyjadril bývalý žalovaný 2/, ktorý uviedol, že konanie bolo vo vzťahu k nemu podľa § 145 ods. 1 CSP zastavené a tým prestal byť účastníkom konania.

5. K dovolaniu žalovanej 1/ sa vyjadrila žalovaná 2/, ktorá uviedla, že je odôvodnená požiadavka, aby dovolací súd dovolanie žalovanej 1/ podľa § 448 CSP zamietol a v konečnom dôsledku vyslovil, že náhrada nemajetkovej ujmy je súčasťou náhrady škody v rámci eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva aplikáciou nepriameho účinku smerníc v súlade s rozhodovacou činnosťou Súdneho dvora EÚ.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas žalovanou 1/, zastúpenou v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú ich dovolania procesne prípustné, preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 1/ je potrebné zamietnuť.

7. V posudzovanom spore bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudli účinnosť nové civilné procesné kódexy (CSP a CMP). Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového, či mimosporového

konania (vrátane dovolacieho konania) treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

8. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalej len „ústavný súd“ alebo „ÚS“, sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti v zmysle § 419 a nasl. CSP.

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

12. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

15. Žalovaná 1/ namieta nesprávne právne posúdenie sporu odvodzujúc prípustnosť podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a na preukázanie svojho tvrdenia, že odvolací súd pri riešení rozhodujúcej právnej otázky (či je nemajetková ujma krytá zákonom č. 381/2001 Z.z., ďalej aj „ZoPZP“) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, uviedol rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009, 3 Cdo 301/2012 a 6 MCdo 1/2016.

16. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú dovolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky dovolacím súdom

odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 67/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017).

17. Podľa názoru dovolacieho súdu žalovaná 1/ v danom prípade zákonom zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku, riešením ktorej sa odvolací súd - podľa názoru žalovanej 1/ - odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, za ktorú považovala rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009, 3 Cdo 301/2012 a 6 MCdo 1/2016.

18. Dovolací súd akcentuje, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia alebo stanoviská najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale tiež opakovane vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybnili názory obsiahnuté v rozhodnutí dosiaľ nepublikovanom (porovnaj napr. sp. zn. 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 129/2017, 8 Cdo 33/2017). Na uvedené nadviazal aj judikát prijatý na poslednom zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu dňa 9. októbra 2018, ktorého právna veta znie: „do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986“ (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 29/2017 z 24. januára 2018).

19. V danom prípade pre posúdenie veci je zásadnou otázkou, či náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ako jedna z foriem satisfakcie za neoprávnený zásah do života a zdravia fyzickej osoby, je nárokom krytým poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorou sa už iné senáty najvyššieho súdu v rozhodovacej praxi zaoberali.

20. Senát 4 C dovolacieho súdu v uznesení z 20. apríla 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 dospel k záveru, že podľa v tom čase platnej právnej úpravy možno nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu, t. j. podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), a teda povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúce z ustanovenia § 13 ods. 2 OZ.

21. Senát 3 C dovolacieho súdu v uznesení z 31. marca 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 konštatoval nedostatok pasívnej legitímácie poisťovne, pričom poukázal na výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP, v zmysle ktorého plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok navrhovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 OZ. Senát 3 C nezistil dôvod na odlišný výklad § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP ani po rozhodnutí ESD vo veci C-22/12. ESD totiž v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Podľa neho ESD iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou úpravou vyzeráť. Keďže slovenské právo neupravuje takúto náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej obetiam usmrteným pri dopravných nehodách v rámci úpravy zodpovednosti poisteného za škodu, nie je potrebné, aby tento nárok bol v zmysle rozsudku zahrnutý v poistnom krytí z povinného zmluvného poistenia.

22. Senát 6 C dovolacieho súdu v čase nasledujúcom po rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a 3 Cdo 301/2012, rozsudkom zo dňa 31. júla 2017, sp. zn. 6 MCdo 1/2016 zamietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora, ktoré podal na podnet žalovanej 2/ (v tam prejednávanvej veci bola žalovanou 2/ KOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group). Pokiaľ ide o právnu otázku pasívnej

legitimácie v konaní o obdobnej veci, vychádzal z toho, že v prejednávanej veci spornú otázku už riešil ústavný súd. Ten nielenže už vo viacerých ním posudzovaných veciach odmietol sťažnosti poisťovní namietajúcich porušenie svojich základných práv rozhodnutiami všeobecných súdov, ustalujúcimi krytie aj nemajetkovej ujmy pozostalých poistením podľa ZoPZP, ale dokonca pri rozhodovaní vo veci sťažovateľky totožnej s podnecovateľkou mimoriadneho dovolania v prejednávanej veci v rámci odôvodnenia uznesenia z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016 uzavrel, že „...pojem „škoda“ použitý v zákone č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej únijnej regulácie.“ Tento záver senát 6 C považoval za záväzný, pokiaľ ide o krytie nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu a pasívnej legitimácie povinných zmluvných poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy pred všeobecnými súdmi. Pojem „škoda“ v tejto súvislosti vyložil extenzívne v tom zmysle, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Zdôraznil, že pre účely ZoPZP treba vychádzať z chápania pojmu „škoda“ v komunitárnom práve, keď predmetný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Hoci smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa termíny „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“. Komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú aj nemajetkovú (rozsudok ESD zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA).

23. Senát 6 C dovolacieho súdu v rozhodnutiach zo dňa 27. februára 2018, sp. zn. 6 Cdo 143/2017 a sp. zn. 6 Cdo 206/2017, odmietol dovolania dovolateľky KOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group v obdobných veciach, ako je vec prejednávaná z obdobných dôvodov, ako vo vyššie spomenutej veci sp. zn. 6 MCdo 1/2016, a to z dôvodov, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v riešení otázky pasívnej legitimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, je potrebné považovať rozhodnutie ESD C-22/12 vo veci P., ako aj ústavného súdu, sp. zn. I. ÚS 474/2016 a rozhodnutia, na ktoré toto rozhodnutie odkazuje, napr. III. ÚS 646/2015, I. ÚS 206/2015, ako aj už spomenuté rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016.

24. Na uvedené rozhodnutia senátu 6 C dovolacieho súdu nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 179/2017 z 26. septembra 2018 a sp. zn. 8 Cdo 6/2018 z 27. septembra 2018 v obdobných veciach, v ktorých bolo dovolanie poisťovní odmietnuté ako procesne neprípustné.

25. Napokon dovolací súd poukazuje na judikát prijatý na poslednom zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu dňa 9. októbra 2018, ktorého právna veta znie: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“ (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016).

26. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd môže len konštatovať, že touto vyššie popísanou ustálenou praxou dovolacieho súdu (body 24., 25., 26. a 27. tohto rozhodnutia) bol zároveň prekonaný právny názor uvedený v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a sp. zn. 3 Cdo 301/2012, na ktoré poukazoval dovolateľ. Nebol preto splnený predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, t. j. odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

27. Stotožniť sa nešlo ani s námietkou, že nižšie súdy dospeli k názoru o pasívnej legitímácii žalovanej 1/ nesprávnou priamou aplikáciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009. V tomto prípade totiž ako súd prvej inštancie, tak i odvolací súd sa v odôvodneniach svojich rozsudkov venovali problému priamej aplikovateľnosti (resp. presnejšie nedostatku priamej záväznosti) smerníc, žiaden z nich však svoje rozhodnutie vyhovujúce žalobe nezaložil na priamej aplikácii smernice, ale na eurokonformnom výklade vnútroštátnej právnej úpravy povinného zmluvného poistenia zodpovednosti z a škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a závere, že takýto výklad je možný a tiež namieste (správnosť ktorého záveru napokon potvrdil i ústavný súd, nech aj i on za cenu poisťovními neprijímaného extenzívneho výkladu pojmu škoda). I výhrada viazanosťou pasívnej legitímácie poisťovne na úprave náhrady nemajetkovej ujmy na základe zodpovednosti poisteného vnútroštátnym právom bola pritom zjavným výsledkom neochoty rešpektovať tú skutočnosť, že komunitárne právo medzi pojmami „škoda“ a „ujma“, resp. medzi „materiálnymi škodami“ a „nemajetkovými ujмами“ nerozlišuje, resp. aj súvisiacej neochoty nadradiť eurokonformnú interpretáciu zažitej systematike vnútroštátneho práva.

28. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovanej 1/ ako nedôvodné podľa § 448 CSP zamietol.

29. V dovolacom konaní skončenom zamietnutím dovolania boli plne úspešnými žalobkyne 1/ a 2/ úspešné i pred nižšími súdmi, ktorým vzniklo i právo na náhradu trov tohto konania (§ 255 ods. 1 a § 438 ods. 1 CSP). Dovolací súd však žalobkyniam 1/ a 2/ náhradu nepriznal, pretože v tomto dovolacom konaní preukázateľne žiadnej z nich žiadne trovy nevznikli.

30. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.